

Sygn. akt III AUa 856/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSA Maciej Piankowski (spr.)
Protokolant:	Agnieszka Skwirowska- Schoeneck

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2012 r. w Gdańsku

sprawy U. G.

z udziałem zainteresowanych R. Ś. (1) i R. Ś. (2) reprezentowanego przez matkę S. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o niezrealizowane świadczenie

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu – IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt IV U 2159/11

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 856/12

UZASADNIENIE

Ubezpieczona U. G. odwołała się od decyzji pozwanego organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 30.09.2011 r., którą odmówiono jej prawa do niezrealizowanego świadczenia za miesiąc lipiec 2011 r. po zmarłym w dniu 11.07.2011 r. A. Ś., gdyż z wnioskiem o niezrealizowane świadczenie wystąpiła osoba, która jest uprawniona do tego świadczenia i brak jest podstaw do ponownej wypłaty świadczenia.

Kwestionując powyższą decyzję ubezpieczona twierdziła, że świadczenie zostało wypłacone R. Ś. (2) – ubezwłasnowolnionemu na rzecz byłej (pierwszej) żony S. Ś., który wniosek złożył wcześniej. Ubezpieczona twierdziła, że jej mąż A. Ś. od 1998 r. był rozwiedziony z S. Ś. i od tego czasu nie mieszkał i nie prowadził wspólnego gospodarstwa domowego ani ze S. Ś., ani z synami – R. i R..

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując stanowisko zajęte w skarżonej decyzji. Dodatkowo podniósł, że związek małżeński U. G. zawarła z A. Ś. 24.05.2011 r.

Sąd Okręgowy wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych R. Ś. (2) reprezentowanego przez opiekuna S. Ś. i R. Ś. (1).

Zainteresowany R. Ś. (2) wniósł o oddalenie odwołania.

Zainteresowany R. Ś. (1) nie zajął stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 13.03.2012 r. Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję przyznając ubezpieczonej prawo do niezrealizowanego świadczenia za miesiąc lipiec 2011 r. po zmarłym A. Ś..

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

Ubezpieczona U. G. mieszkała z A. Ś. przy ulicy (...) w T. od 1990 r. Wcześniej ubezpieczona mieszkała z córką przy ulicy (...) i tego adresu, jako korespondencyjnego, ubezpieczona używała. U. G. i A. Ś. prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Razem chodzili na zakupy, wspólnie podejmowali decyzje o remontach. Spędzali wspólnie święta. A. Ś. był osobą schorowaną - leczył się na nadciśnienie, cukrzycę, miał wylew. W 2005 r. zachorował na nowotwór nerki. W lutym 2011 r. jego stan zdrowia gwałtownie się pogorszył, przebywał w szpitalu. Po powrocie ze szpitala (...) wrócił do domu przy ulicy (...). Opieką otoczyła go ubezpieczona, której pomagały córki z poprzedniego małżeństwa - P. oraz A. M. (1), wnuczka S. M. i siostra A. R. G.. Ubezpieczona opiekowała się troskliwie A. Ś., karmiła go, podawała mu przepisane leki. W domu A. Ś. odwiedzali lekarze i pielęgniarki z Hospicjum (...).

W dniu 24.05.2011 r. A. Ś. i ubezpieczona zawarli związek małżeński.

A. Ś. zmarł w dniu 11.07.2011 r.

W dniu 27.07.2011 r. S. Ś., jako opiekun prawny R. Ś. (2), wystąpiła o rentę rodzinną dla niego i jednocześnie złożyła wniosek o przyznanie niezrealizowanych świadczeń. Decyzją z dnia 04.08.2011 r. przyznano R. Ś. (2) prawo do niezrealizowanych świadczeń.

Ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie niezrealizowanych świadczeń w dniu 30.09.2011 r. Decyzją z dnia 30.09.2011 r. pozwany nie uwzględnił tego wniosku.

Sąd Okręgowy zważył, że stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego oraz zeznań ubezpieczonej oraz świadków J. K., A. G., D. O., R. G., I. K., J. K., A. M., E. O. i G. K..

Sąd Okręgowy dał wiarę dowodom z dokumentów, gdyż były jasne i rzetelne, a strony nie kwestionowały ich autentyczności i mocy dowodowej. Nie budziły one także wątpliwości tego Sądu.

Za wiarygodne Sąd Okręgowy uznał zeznania wszystkich świadków, którzy w sposób nie budzący żadnych wątpliwości przedstawiali małżeństwo ubezpieczonej i A. Ś. jako wzorowe. Ich zeznania różniły się tylko co do wskazywanego okresu trwania małżeństwa. Świadczenie nie znali dokładnej daty zawarcia związku małżeńskiego między ubezpieczoną i A. Ś.. Zdaniem Sądu Okręgowego na wiarę zasługuje zwłaszcza ten fragment zeznań J.K. - pielęgniarki z hospicjum - która stwierdziła, że życzyłyby sobie, wszystkim, aby miały taką opiekę jak A. Ś. ze strony ubezpieczonej. Jedynie opiekun prawny R. S. Ś. była zdecydowanie negatywnie nastawiona do ubezpieczonej i próbowała podważać jej zeznania. Jednakże sama przyznała, że nigdy nie była w domu przy ulicy (...), gdzie zamieszkiwał A. Ś. razem z ubezpieczoną.

Zainteresowany R. Ś. (1) przyznał, że kiedy odwiedzał ojca widział w mieszkaniu ubezpieczoną więc wyraził przekonanie, że ubezpieczona opiekowała się ojcem.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że zgodnie z art. 136 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenie należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku małżonkowi, dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 1 wygasają po upływie 12 miesięcy od śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony będzie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania.

Ubezpieczona była żoną A. Ś., jak wynika z ustaleń faktycznych niewątpliwie prowadziła z nim wspólne gospodarstwo domowe. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach przedstawione w wyroku z 28.02.2006 r., AUa 2981/04 (LEX nr 217129), że zgodnie z art. 136 ustawy o emeryturach i rentach z FUS świadczenie powinno być wypłacone tej osobie, która faktycznie zalicza się do pierwszej kategorii uprawnionych, nawet jeśli inni zainteresowani uprzedzili ją w złożeniu stosownego wniosku.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że należało zmienić zaskarżoną decyzję i przyznać ubezpieczonej prawo do niezrealizowanego świadczenia za miesiąc lipiec 2011 r. po zmarłym A. Ś. na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany organ rentowy, który zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowania art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do niezrealizowanego świadczenia za miesiąc lipiec 2011 r. po zmarłym A. Ś..

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Uzasadniając apelację pozwany podał, że postępowanie przed organem rentowym wszczyna się na wniosek osoby zainteresowanej (art. 116 ust. 1 powołanej wyżej ustawy). Jedynie w ściśle uzasadnionych przypadkach w sprawach emerytalno - rentowych Zakład może działać z urzędu. Jako pierwszy z wnioskiem o niezrealizowane świadczenie wystąpił w dniu 27.07.2011 r. zainteresowany R. Ś. (2). W wyniku rozpoznania powyższego wniosku Zakład dokonał na jego rzecz wypłaty niezrealizowanego świadczenia za miesiąc lipiec 2011 r. Syn zmarłego - R. Ś. (3) - na dzień złożenia przez siebie wniosku, był uprawniony do wypłaty tego świadczenia na podstawie art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W dniu 22.09.2011 r. z wnioskiem o wypłatę niezrealizowanego świadczenia wystąpiła ubezpieczona. W ocenie pozwanego - z uwagi na dokonanie wcześniejszej wypłaty niezrealizowanego świadczenia oraz z uwagi na jego niepodzielny charakter - brak jest podstaw do zaspokojenia roszczenia ubezpieczonej. Żaden przepis nie nakazuje organowi rentowemu (poza przypadkami wynikającymi z ustawy np. art. 116 ust. 2 ww. ustawy) podejmowania działania z urzędu w sprawach dotyczących świadczeń emerytalno rentowych, a tym samym ustalania z urzędu kręgu osób zainteresowanych mogących ubiegać się o dane świadczenie. Skoro został zgłoszony w dniu 27.07.2011 r. wniosek przez osobę uprawnioną do wypłaty takiego świadczenia i takie świadczenie zostało jej wypłacone, zgłoszenie późniejszego wniosku przez kolejnego uprawnionego - z uwagi na niepodzielność świadczenia - musiało zostać rozstrzygnięte decyzją odmowną. Przyznanie kolejnemu uprawnionemu prawa do niezrealizowanego świadczenia skutkowałoby ponowną wypłatą wcześniej już wypłaconego świadczenia. Takiemu działaniu przeczyłaby również istota działania Zakładu jako dysponenta środków publicznych, który nie może dokonywać wypłat świadczeń, które zostały wcześniej zrealizowane. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd I instancji w żaden sposób nie odniósł się do dokonanej przez organ rentowy wcześniejszej wypłaty niezrealizowanego świadczenia.

Ubezpieczona U. G. wniosła o oddalenie apelacji wskazując, że prawo do niezrealizowanego świadczenia należało się w pierwszej kolejności żonie zmarłego, z którą zmarły prowadził wspólne gospodarstwo domowe. Zmarły nie mieszkał i nie prowadził wspólnego gospodarstwa domowego z zainteresowanym synem R. od 1988 r. (do rozwiązania poprzedniego małżeństwa).

Zainteresowany R. Ś. (2) – reprezentowany przez opiekuna S. Ś. poparła wnioski apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje ustalenia faktyczne i rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przyjmując je za własne, zatem nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 14.05.2010 r., II CSK 545/09, Lex nr 602684; z 27.04.2010 r., II PK 312/09, Lex nr 602700; z 20.01.2010 r. II PK 178/09, LEX nr 577829 z 08.10.1998 r., II CKN 923/97, OSNC 1999 nr 3, poz. 60).

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentów, jak i osobowych środków dowodowych przywołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku jednoznacznie dowodzi tego, że w okresie poprzedzającym śmierć A. Ś. pozostawał on w związku małżeńskim z ubezpieczoną U. G. i prowadzili oni razem wspólne gospodarstwo domowe. W szczególności w ostatnim okresie ubezpieczona roztoczyła nad mężem A. Ś. opiekę, co potwierdziły zeznania obcych dla ubezpieczonych i zainteresowanych świadków J. G., I. K. (2), J. K. (2), A. G. (2), D. O. (2), E. O. (2), G. K. (2), a także siostra A. R. G.. W świetle powyższych dowodów bez znaczenia pozostaje okoliczność pod jakimi adresami ubezpieczona i A. Ś. byli zameldowani.

Zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do ustalenia, aby A. Ś. prowadził wspólne gospodarstwo domowe z zainteresowanymi R. Ś. (2) oraz R. Ś. (1).

Przepis art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie tylko kreuje krąg podmiotów predysponowanych do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym emerycie lub renciście, ale określa także kolejność nabywania uprawnień z tego tytułu przez poszczególne osoby.

I tak w pierwszej kolejności realizacja przysługującej zmarłemu świadczeniobiorcy należności następuje do rąk małżonka i dzieci, z którymi prowadził on wspólne gospodarstwo domowe, w drugiej kolejności - na rzecz małżonka i dzieci, z którymi nie prowadził on owego gospodarstwa, a w dalszej kolejności - innym członkom rodziny bądź uprawnionym do renty rodzinnej, bądź na których utrzymaniu pozostawał emeryt lub rencista przed śmiercią. Zatem osoba zaliczona przez ustawodawcę do drugiej lub trzeciej kategorii uprawnionych do wypłaty niezrealizowanego świadczenia może skutecznie ubiegać się o należności z tego tytułu tylko wtedy, gdy brak podmiotów predysponowanych w pierwszej kolejności do otrzymania świadczenia przysługującego zmarłemu.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należało stwierdzić, że ubezpieczona – jako żona A. Ś., która prowadziła z nim wspólne gospodarstwo domowe – była w pierwszej kolejności osobą uprawnioną do nabycia prawa do niezrealizowanego świadczenia. Natomiast zainteresowany R. Ś. (2) - jako syn A. Ś., który z ojcem nie prowadził wspólnego gospodarstwa domowego – był uprawniony do przedmiotowego świadczenia, ale dopiero w drugiej kolejności.

W świetle art. 136 ust. 1 cyt. ustawy, okoliczność wcześniejszej wypłaty świadczenia na rzecz zainteresowanego R. Ś. (1) nie mogła pozbawić ubezpieczoną prawa do niezrealizowanego świadczenia, skoro ubezpieczona zgłosiła wniosek o realizację prawa w ustawowo określonym terminie (art. 136 ust. 3 w zw. z art. 116 cyt. ustawy).

W tych okolicznościach należało uznać, że Sąd Okręgowy rozstrzygając w sprawie nie naruszył norm prawa materialnego wskazanych w apelacji.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.